

АНАЛИЗ

на икономическите показатели, формиращи бюджета на Община Велико Търново за периода 2010-2012 година и отчета на бюджета за 2012 година

В период на продължаваща финансово-икономическа нестабилност запазването на бюджетната устойчивост на местните власти изисква прилагане на финансова политика, основана на добрите принципи на управление. Наличието и прилагането на такава политика предпазва всяка една община от решения, които трайно и необратимо да повлияят на финансовото и здраве. Размерите на ставките на местните данъци, такси и цени на услуги и управлението на общинската собственост предопределят в голяма степен размера на собствените приходи и възможностите за финансиране на общинските дейности. Анализът за събираемостта, резервите, недоборите, както и оценка на въздействията при всяко решение са задължителни. Извършените разходи по бюджета представляват конкретен израз на местната финансова политика и приоритети за годината.

I. Правна рамка и тенденции в развитието на общините

Бюджетната и законовата среда през 2012 г. не се различава от тази през 2011 г., с изключение на някои правила, указания и промени в единните разходни стандарти, имащи пряко, но несъществено влияние върху бюджетите на общините:

1. Средствата за транспортни разходи и целодневната организация на учебния ден и за столово хранене се осигуряват целево от централния бюджет и/или европейски фондове и програми
2. Във функция „Здравеопазване“ се намаляват стандартите за медицинско обслужване в здравен кабинет и в яслена група на дете от ЦДГ и ОДЗ. За сметка на това минимално е увеличението (с 1 - 2 лв.) на единните разходни стандарти за медицинско обслужване в здравен кабинет на дете в подготвителна група и училище и за детска кухня. С около 20 лв. се увеличават единните разходни стандарти за детска ясла и здравен медиатор.
3. Във функция „Образование“
 - се въвежда ново разделяне на общините за общообразователните училища в седем групи, вместо четири. За общините, при които в резултат на въвеждане на новия модел на групиране е налице намаление на единния разходен стандарт за дейност „Общообразователни училища“, се запазва размерът на стандарта за 2011 г.
 - са утвърдени нови единни разходни стандарти за обсерватории (по 40 000 лв. в община с под 100 000 жители и 60 000 лв. в община с над 100 000 жители).
 - са увеличени единните стандарти за детски градини и училищата - средствата за добавка за подобряване на материално техническата база от 23 лв. на 24 лв. и добавката за деца и ученици на ресурсно подпомагане от 194 лв. на 287 лв.
4. Във функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ средствата за финансиране на нови социални услуги по проекти на ОПРЧР, приключващи през 2012 г., ще бъдат осигурявани в процеса на изпълнението на бюджета през 2012 г. чрез компенсирани промени между отделни социални услуги, по предложение на министъра на труда и социалната политика.

5. С Решение № 5 на КС на РБ от 2012 г. са обявени за противоконституционни регламентите в ЗМДТ за доплащане при туристическия данък разликата, когато сборът за календарната година е по-малък от 30 на сто от данъка, определен при пълен капацитет за средството за подслон или мястото за настаняване.

Настъпилата в края на 2008г. икономическа криза продължава да оказва силно негативно влияние върху общините като цяло, от една страна с оглед на крайно незадоволителното състояние на общинската инфраструктура. Проблемите при осигуряването на финансиране на капиталовите програми са свързани както с все още ограниченото банково кредитиране, вълата икономическа активност, която определя и ниските приходи от продажба на общинско имущество, така и с проблеми при усвояването на средства по европейски програми, в това число и липсата на кадрови потенциал за подготовката и управлението на проекти по такива програми. Въпреки това подобряването на общинските инфраструктури към момента е поставено във висока зависимост от европейски фондове и е целесъобразно усилията на общинските ръководства да бъдат насочени в тази посока.

От друга страна влошената икономическа обстановка в страната се отразява силно негативно върху общинските бюджети през последните две години и по отношение покриването на обичайните текущи разходи, необходими за нормалното функциониране на общините като административни единици. Проблемите, свързани с финансирането на проекти и разплащане на разходите с доставчици, води до натрупване на растящи просрочени задължения и блокиране на сметки, което застрашава възможността на много общини да изпълняват социалните си функции и да извършват публични услуги.

През 2012 г. населението на община Велико Търново по постоянен адрес продължава да намалява, но темпът на изменение /по-малко от 1 на сто/ е значително по-нисък от средния за страната. Гъстотата на населението се запазва по-висока от средната за страната. По отношение на възрастовата структура на населението леко намалява дялът на трудоспособното население в общината за сметка на този на населението в надтрудоспособна възраст. Въпреки това възрастовата структура на населението на общината се запазва по-благоприятна спрямо средната за страната.

За да установим тенденцията в икономическото развитие на Община Велико Търново ще разгледаме някои икономически показатели, а именно: произведената през 2010 г. продукция от предприятията на територията на общината забавя темпа си на намаление до 3.7% на годишна база, най-голям спад отчитат отраслите Професионални дейности и научни изследвания (56.6%), Строителство (39.8%) и Добивна промишленост (34.3%). Водещият отрасъл Преработваща промишленост (дял 40.4% от общо произведената продукция) отчита леко повишение от 1.6% на годишна база. Най-голям ръст отбелязват Търговията (27.4%) и Операциите с недвижими имоти (28.6%).

За същия период размерът на инвестициите в ДМА се запазва почти без промяна спрямо предходната година. Най-много инвестиции са направени в преработващата промишленост (дял 34.4%), като спрямо предходната година е отчетен ръст в размер на 2.1%. Нарастват инвестициите в строителството и търговията - повишение съответно от 31.4% и 18.3%. Намаляват инвестициите в хотелиерството (спад 19.2%), операциите с недвижими имоти (спад 29.7%) и селското и горско стопанство (35.4%).

Оживление на пазара на недвижими имоти се забелязва пред периода ноември - декември 2012 година, като са реализирани няколко по-големи сделки и една еднократна сделка с недвижим имот със значими мащаби на територията на Община Велико Търново. Реализираните сделки може да се счита, че дават началото на една по-благоприятна за фиска 2013 година. Считаме, че това е начало на обръщане на тенденцията на намалението

на икономическите показатели, реализирано през 2010 спрямо 2009 година и 2011 спрямо 2010 година.

Броят на заетите лица продължава да намалява, като отчетеният спад е 4.1% спрямо 2009г. Най-голямо е понижението в строителството и добивната промишленост - спад с по 22.8% и в двата отрасли. Най-голям ръст отчитат заетите в отраслите Административни и спомагателни дейности (32.7%) и Култура, спорт и развлечения (27.0%). Тъй като 2009 година се приема за първа година от финансово-икономическата криза, обхванала Р България, съпоставяме с показателите на икономиката на общината през нея.

Общият нетен финансов резултат, генериран от предприятията на територията на общината се запазва положителен, но отчита лек спад.

По данни на дирекция „Бюро по труда“ (Агенция по заетостта) за юли 2012г. нивото на безработица в общината е в размер на 8.4%, което е с 2.5 пункта по-ниско спрямо средното за страната за същия период.

II. Анализ на приходите и разходите за периода 2010-2012 година

Анализ на приходите

Данък върху недвижимите имоти

През 2012 година от данък върху недвижимите имоти са постъпили 4 193 135 лв., с 456 865 лв. по-малко от планираните 4 650 000 лева. Неизпълнението се дължи основно на просрочени задължения от страна на юридически лица, както и от разсрочването на задължения на юридически лица, с цел обезпечаване на тяхното събиране, макар и на по-късен етап.

Такса битови отпадъци

Постъпили са 5 744 538 лв., с 1 155 462 лв. по-малко от планираните 6 900 000 лв. Неизпълнението се дължи основно на намаленият размер на размера на таксата за нежилищни имоти от 7,5‰ на 6‰, както и на същественото по размер частично освобождаване от такса битови отпадъци на училищата и ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, общият размер на които възлиза на 495 362 лв.

Данък върху превозните средства

Постъпили са 2 083 991 лв., с 163 991 лв. в повече от планираните 1 920 000 лв. Преизпълнението се дължи основно на увеличеният брой на регистрираните автомобили, както и от въведените допълнителни контролни мерки относно заплащане на данъка, при извършване на годишните технически прегледи.

Данък при възмездно придобиване на имущество

Постъпили са 3 205 785 лв., с 805 785 лв. в повече от планираните 2400000 лв. Почти цялата стойност на преизпълнението се дължи на една сделка, внесеният данък от която възлиза на приблизително 800 000 лв.

Патентен данък

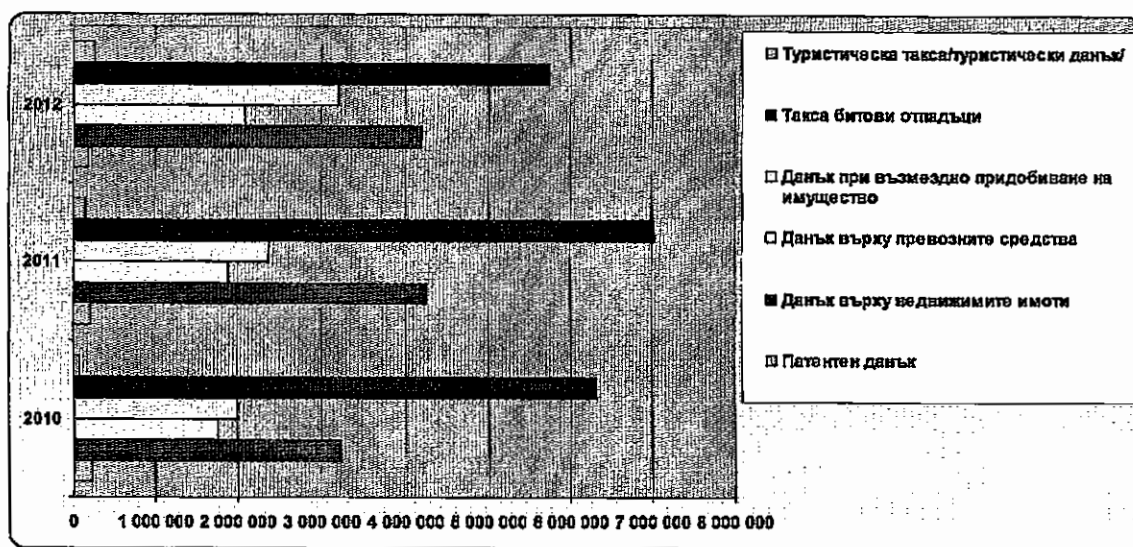
Постъпили са 173 509 лв., с 76 491 лв. по-малко от планираните 250 000 лв. Неизпълнението се дължи на постоянно намаляващият брой обекти и преустановяването на патентна дейност от дребните търговци.

Туристически данък

Постъпили са 260 702 лв., като от тях 111 086 лв. са в резултат на годишното изравняване до 30%. След решението на Конституционният съд за отмяна на годишното изравняване се наблюдава съществен спад в декларираният брой нощувки.

Постъпления от имуществени данъци и такси с данъчен характер

	2010	2011	2012
Патентен данък	211 871	208 633	173 509
Данък върху недвижимите имоти	3 233 145	4 249 863	4 193 135
Данък върху превозните средства	1 753 859	1 878 555	2 083 991
Данък при възмездно придобиване на имущество	1 995 750	2 373 736	3 205 785
Такса битови отпадъци	6 310 283	7 026 951	5 744 538
Туристическа такса/туристически данък/	79 434	144 821	260 702

Постъпления от неданъчни приходи

	2010	2011	2012
Неданъчни приходи в т.ч.:	5 733 795	7 156 565	6 849 021
Приходи от доходи от собственост, в т.ч.:	2 450 793	3 283 557	3 256 079
Нетни приходи от продажба на услуги стоки и продукция	975 500	1 630 408	1 501 038
Приходи от наеми на имущество	1 265 174	1 339 049	1 434 487
Приходи от наеми на земя	49 600	117 040	211 625
Приходи от дивиденди	0	0	16 967
Общински такси в т.ч.:	2 303 066	2 378 415	2 185 647
За ползване детски градини	814 518	865 636	884 179
За ползване на детски ясли	279 063	272 919	265 624
За ползване на ДСП и общински социални услуги	158 918	161 793	153 809
За притежаване на куче	3 868	4 242	5 136
Приходи от продажба на държавно и общинско имущество	1 004 252	1 310 940	1 500 590
Приходи от концесии	58 336	154 262	140 642

В таблицата „Постъпления от неданъчни приходи“ са изключени такса битови отпадъци и приходи в делегираните бюджети.

Взаимоотношения с централния бюджет и трансфери

	2010	2011	2012
Получени трансфери от ЦБ	33 097 941	28 423 085	30 690 660
Трансфери между бюджетни и извънбюджетни сметки	5 530 377	868 805	-120 116

Анализ на разходите

Разходите се анализират в три разреза - разходи за местни и за делегирани от държавата дейности, по икономически елементи и по функции.

Структура на разходите на Община Велико Търново

	2010	2011	2012
Видове разходи :			
За делегирани от държавата дейности	31 655 375	25 629 987	25 351 681
За местни дейности	23 910 119	22 268 468	22 537 391
За делегирани държавни дейности, дофинансирани с местни приходи	837 169	1 309 559	1 722 152
Всичко:	56 402 663	49 208 014	49 611 224

Относителният дял на разходите за делегирани от държавата дейности през 2012г. спрямо 2010г. намалява, а към 2011г. се запазва. През 2012г. намаляват разходите за местни дейности спрямо 2010 г. в абсолютна стойност от 1 372 728лв., а спрямо 2011г. с 268 923лв. За делегираните от държавата дейности дофинансирани с местни приходи увеличението се дължи на дофинансираните трудови разходи на общинска администрация, тъй като Общината продължава да поема част от отговорностите на държавата и е принудена да дофинансира държавните дейности с местни приходи.

Разходите за местни дейности се доближават по размер до разходите за делегираните от държавата дейности, като към 2010г. разликата е била в размер на 6 908 087лв. между делегирани и местни разходи, през 2011г. – 2 051 960лв., а през 2012г. – 1 092 038лв.

Структура на разходи по икономически елементи

Видове разходи:	2010	2011	2012
Трудови разходи	20 828 614	20 880 724	21 651 890
Текуща издръжка	18 421 734	23 410 391	23 343 531
Инвестиционни разходи	9 191 075	3 421 904	3 093 272
Други разходи	7 961 240	1 494 995	1 522 531
Всичко:	56 402 663	49 208 014	49 611 224

Разходите за трудови възнаграждения запазват както размера си така и относителния си дял през годините. Разходите за текуща издръжка се увеличават с 4 921 792лв. спрямо 2010г., а намаляват спрямо 2011г. с 66 860лв.

Размера на инвестиционните разходи се запазва относително постоянен, тъй като през 2010г. са усвоени целеви средства за капиталови разходи предназначени за финансиране на обект „Реконструкция на пътно кръстовище Качица” гр.Велико Търново.

В „Други разходи” през 2010г. са отразени субсидиите за осъществяване на болнична помощ предоставени на преобразуваните диспансери на територията на Община Велико Търново, които от 2011г. не се финансират чрез бюджета на Общината.

Структура на разходи по функции

Видове разходи:	2010	2011	2012
1.Общи държавни служби	4 962 515	6 652 804	5 722 644
2.Отбрана и сигурност	132 907	1 189 546	1 261 758
3.Образование	17 773 628	16 786 345	17 076 340
4.Здравеопазване	8 184 020	1 915 584	1 807 521
5.Социално осигуряване	4 553 876	5 134 223	5 377 663
6.Жил.строителство и БКС	14 253 836	10 761 528	10 740 862
7.Поч.дело, култ.и рел.дело	4 299 977	4 358 667	5 076 643
8.Икономически дейности	2 120 283	2 311 690	2 448 698
9.Разходи, неklasифицирани в други функции	121 621	97 627	99 095
Всичко:	56 402 663	49 208 014	49 611 224

Към 30.11.2012г функция „Общи държавни служби” заема приблизително 12% от всички разходи. Ръстът се дължи основно на изплатените обезщетения за отчуждителни процедури и линейна инфраструктура и изкупуване на имоти, свързани с ПУП.

Функция „Отбрана и сигурност” – големия ръст се дължи основно на предоставените и разходвани средства за превантивна дейност и ликвидиране на стихийни бедствия и производствени аварии от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет.

Функция „Образование” е с най-голям относителен дял от всички останали – 34%. Не се забелязват значителни различия спрямо предходните години. През 2010г. са изплатени по-голям размер обезщетения и допълнителни възнаграждения за постигнати резултати на педагогическия персонал по Национални програми.

Във Функция „Здравеопазване” през 2010г. са отразени субсидиите на преобразуваните диспансерите, а на съпоставима база размера на разходите се запазва относително постоянен.

Във Функция „Социално осигуряване” се увеличават средствата в местните услуги предоставени от Община Велико Търново. Продължава разкриването на нови заведения за социални услуги.

Функция „ Жилищно строителство и БКС” комунално стопанство заема 21,65% от общите разходи. Тази функция е на второ място и запазва нивото на разходи през 2012г. спрямо 2011г. и 2010г. след като се изключат целевите средства за финансиране на обект „Реконструкция на пътно кръстовище Качица” гр.Велико Търново в размер на 4 950 000лв. С оглед изискванията и предоставяне на качествени услуги на населението се увеличават текущите разходи в съответните дейности на функцията, които нямат капиталов характер,

но са свързани с поддръжката на уличното осветление, уличната мрежа и местата за отдих на територията на Община Велико Търново. Дейностите по чистота заемат най-голям относителен дял от разходите за функцията.

Във Функция „Почивно дело, култура и религиозни дейности” се наблюдава ръст от близо 18% спрямо 2010г., който се дължи на разходените средства за поддръжка на спортни съоръжения и спортни площадки, културни мероприятия и изпълнението на дейностите заложи в план сметката за приходите и разходите на Регионален исторически музей Велико Търново.

Функция „Икономически дейности и услуги” – ръстът основно се дължи на извънредно тежките зимни условия – обилни снеговалежи и продължителни отрицателни температури, които наложиха разходване на средства за допълнителни дейности, като почистване и опесъчаване на републиканската пътна мрежа на територията на Община Велико Търново, за което са разходвани близо 230 000 лева. С писмо с Изх.№0419-50/22.05.2012 година е отправено искане към Министерство на финансите за възстановяването на средствата на Община Велико Търново. Изпратено е напомнително писмо с Изх.№ 0419-71/07.08.2012 година.

Функция „Разходи неklasифицирани в другите функции” – намалението се дължи на спада в основния лихвен процент и отпадане на плащанията по финансовия лизинг поради приключване на дълга.

III. Просрочени задължения

Просрочените задължения към 31.12.2012 година, които бяха в размер на 379 920 лева са разплатени още първото тримесечие на 2012 година, повечето преди приемането на бюджета на Община Велико Търново за 2012 година, както следва:

Вид разход по ЕБК (действие/параграф)	Размер на просроченото задължение към 31.12.2011 година (в лева)
3	5
Местна дейност Целодневни детски градини и обединени детски заведения §§1011	198 841
Местна дейност Целодневни детски градини и обединени детски заведения §§1015	479
Местна дейност Детски ясли, детски кухни и яслени групи в ОДЗ §§1012	35
Местна дейност Домашен социален патронаж §§1015	84
Местна дейност Чистота §§1015	317
Местна дейност Общинска администрация §§1015	5 310
Делегирана от държавата дейност Защитени жилища §§1012	94
Местна дейност В и К §§1016	568

Местна дейност Целодневни детски градини и обединени детски заведения	§§1016	5 121
Местна дейност Детски ясли, детски кухни и яслени групи в ОДЗ	§§1016	1 600
Местна дейност Клубове на пенсионера, инвалида и др.	§§1016	338
Делегирана от държавата дейност Общообразователни училища	§§1016	19 110
Местна дейност 759	§§1020	38 969
Местна дейност Целодневни детски градини и обединени детски заведения	§§1020	3 625
Местна дейност Детски ясли, детски кухни и яслени групи в ОДЗ	§§1020	567
Местна дейност Домашен социален патронаж	§§1020	864
Местна дейност Общински пазари и тържища	§§1020	3 168
Местна дейност Общинска администрация	§§1020	5 717
Местна дейност Общинска администрация	§§1020	54 198
Местна дейност Общинска администрация	§§1020	3 582
Местна дейност Други дейности по транспорта, пътищата, пощите и далекосъобщенията	§§1020	5 419
Местна дейност Изграждане, ремонт и поддържане на уличната мрежа	§§1020	12 000
Делегирана от държавата дейност Домове за стари хора	§§1020	72
ИБСФ КСФ-3 дейност Общообразователни училища	§§1020	1 436
Местна дейност Други дейности по транспорта, пътищата, пощите и далекосъобщенията	§§1030	10 206
Местна дейност Други дейности по културата	§§1098	1 000
ОБЩО:		372 720

Към 31.12.2012г. просрочените задължения са в размер на 39 240лв. както следва:

Вид разход по ЕБК (действие/параграф)	Размер на просроченото задължение към 31.12.2012 година (в лева)
3	5
Местна дейност Детски ясли, детски кухни и яслени групи в ОДЗ §§1011	995
Местна дейност Домашен социален патронаж §§1011	1 974
Делегирана от държавата дейност Домове за възрастни с умствена изостаналост §§1020	7 200
Местна дейност Спортни бази за спорт за всички §§1016	17 074
Местна дейност Спортни бази за спорт за всички §§1020	11 997

До края на първо тримесечие на 2013г. същите ще бъдат разплатени.

IV. Основни изводи

По приходната част

Основните фактори, които ще повлияят съществено върху събираемостта на приходите са следните:

В изпълнение на разпореждане от страна на прокуратурата на Р България от Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги следва да отпаднат всички текстове, ограничаващи лицата, които имат задължения към Община Велико Търново да получават технически и административни услуги, както и да ползват облекчения разпоредени с наредбата. Съществен негативен ефект ще възникне за приходите, постъпващи във връзка с възможността да бъдат заявявани индивидуални контейнери за сметосъбиране. Очаква се както значително намаление на тези приходи. Поради затруднената икономическа ситуация много юридически лица изискват разсрочване на своите задължения към Община Велико Търново и въпреки, че тези вземания се обезпечават по реда определен в ДОПК, това нарушава ритмичността на постъпленията.

Намаление на собствените приходи се отчита и поради облекченията за учебните заведения на територията на общината, гласувани от Великотърновски общински съвет.

Негативен ефект върху събираемостта оказва и трудното и в определени случаи почти невъзможно прилагане на мерки за принудителното събиране на задължения. През второто полугодие на 2012 год. от 82 акта за установяване на задължения 40 са върнати неполучени. Невъзможността за връчване на актовете е съществена пречка пред предприемането на каквито и да било други принудителни мерки.

През 2012 година в резултат на решение на Конституционният съд беше отменено годишното изравняване на туристическият данък до 30% от максималният годишен брой нощувки. Това на практика ще доведе до непостъпване в приход на Общината на над 110 000 лв.

По разходната част

Запазва се тенденцията за спад на разходите в общинския бюджет.

Все повече намаляват разходите за подобряване на общинската инфраструктура, както за инвестиции, така и за текущи ремонти. Основен източник за финансиране на подобрения в инфраструктурата са средствата по Кохезионните фондове на Европейския съюз.

Община Велико Търново продължава да поема част от отговорностите на държавата, като дофинансира държавните дейности с местни приходи.

Във връзка с влезлите в сила промени в Закона за устройство на територията от 26.11.2012г., на кмета са вменени правомощия и в тази връзка определени задължения и по глава двадесета „Административен контрол по устройство на територията и строителството“, в това число: да спира незаконни строежи по смисъла на чл. 225, ал.2; забранява ползването на строежи или на части от тях, които не са въведени в експлоатация по установения ред или се ползват не по предназначението; издава заповеди за премахване на незаконни строежи; разпорежда освобождаване на строежа и на строителната площадка от хора, механизация, изделия, продукти, материали, общоопасни средства, да издава констативни актове и заповеди за премахване на незаконни строежи, както и редица други правомощия.

С оглед гореизложеното през 2013г. в частта Функция "Общи държавни служби" – дофинансиране на делегирани от държавата дейности ще бъдат предвидени повече средства в размер на близо 100 000лв.

V. Обобщена оценка

1. Община Велико Търново полага значителни усилия за увеличаване на данъчните приходи чрез повишаване събираемостта, въпреки негативния ефект от нормативната база;

2. Подобрена е финансовата дисциплина – значително намаляване на просрочените задължения;

3. През годините е осигурена устойчивостта на приоритетните разходи, извършвани от общинския бюджет: на първо място е осигуряването на работните заплати, следва обезпечаването на текущите разходи за основните социални ангажименти за населението (без разлика на разделянето им на местни и делегирани) за сметка на значително намаляване на разходите за благоустройство, финансирани със собствени средства.

инж. Д. Панов

Кмет на Община Велико Търново

Съгласувал,

Сн. Данева - Иванова

Зам. - кмет "Икономическо развитие"

Изготвил,

М. Маринов

Директор дирекция "Бюджет и финанси"

Д. Гавраилова

Експерт „Бюджет“

